

OKOLICA POŚLADKOWA (ZAD), OKOLICA STAWU BIODROWEGO I OKOLICA UDA

Relacje pomiędzy strukturami kończyny miednicznej różnią się wśród ras. Dobrym tego przykładem jest owczarek niemiecki z opadającym w kierunku ogona zadem (staw biodrowy, kolanowy i stępu są znacznie zgięte) oraz bokser o sztywnej, bardziej wyprostowanej pozycji głównych stawów (szczególnie ze znacznie wyprostowanym stawem stępu), co predysponuje psy tej rasy do występowania powszechnych zaburzeń stawu kolanowego. U charta i innych szczupłych, krótkowłosych ras zarys zadu może odtwarzać leżące tu mięśnie, zwłaszcza m. pośladkowy powierzchowny; niemniej jednak takie szczegóły są najczęściej zasłonięte przez tkankę podskórną (tuszczową) i bardziej grubą okrywą włosową. Główne kostne punkty orientacyjne dają się zwykle omacać i ujawniają niewielki kąt pomiędzy k. biodrową i kręgosłupem.

Kolec biodrowy dogrzbietowy (guz krzyżowy) i do-brzuszny (guz biodrowy) są bardzo wydatne. Struktury te łączy wypukły grzebień biodrowy, który może na nie zachodzić i u większych zwierząt jest dogodnym miejscem do biopsji szpiku kostnego; u mniejszych zwierząt jest zbyt cienki do tego zabiegu. Wąski pasek dna kostnego miednicy ograniczający łuk kulszowy daje się zwykle omacać pomiędzy wystającymi guzami kulszowymi. U psa więzadło krzyżowo-guzowe (brak go u kota), przypominające swym wyglądem powróż, można wyczuć w miejscu jego przyczepu na k. krzyżowej. Krętarz większy k. udowej wyczuwalny doczaszkowo od guza kulszowego z jego szczytem bardzo blisko poziomu głowy k. udowej jest dobrym punktem orientacyjnym okolicy stawu biodrowego, którego nie daje się bezpośrednio omacać. Należy zwrócić uwagę na rozstawienie struktur k. biodrowej, k. kulszowej i k. udowej, ponieważ zmiany mogą ujawnić stosunkowo częste zwichnięcie k. udowej; głowa k. udowej przemieszcza się wtedy najczęściej dogrzbietowo-doczeszkowo (co rozszerza przestrzeń kulszowo-udową), ale może przesunąć się dogrzbietowo-dooonowo lub, chociaż rzadko, do-brzusznie-dooonowo, kiedy zajmuje otwór zasłonięty. Zwichnięcie można potwierdzić, obracając udo na zewnątrz i wciskając kciuk pomiędzy krętarzem większym i guzem kulszowym; normalnie ruch ten wypycha kciuk

z tego miejsca, ale zwichnięta k. udowa nie stanowi tu odpowiedniej dźwigni.

Chociaż staw biodrowy jest skonstruowany zgodnie z normalnym schematem, to u psa i kota ma większy zasięg i wszechstronność ruchu niż u innych gatunków zwierząt domowych. Szczególną możliwością odwodzenia potwierdza łatwość, z jaką pies unosi kończynę podczas oddawania moczu; ogólna wszechstronność w połączeniu z gibkością tułowia umożliwia obu gatunkom drapanie palcami stopy większej części głowy, szyi i ściany klatki piersiowej. Umożliwia to kształt powierzchni stawowej głowy k. udowej i panewki. Głowa k. udowej przybiera niemal idealnie półkulisty kształt, zniekształcony jedynie dołkiem głowy k. udowej ułożonym centralnie dla przyczepu więzadła wewnątrztorbkowego – więzadła głowy k. udowej; jest głęboko osadzona w panewce, nieznacznie powiększonej leżącym wzdłuż jej brzegu obrąbkiem panewkowym (ryc. 2–62). Brak tu więzadeł obwodowych (pobocznych), które ograniczałyby ruch, choć występuje kilka wzmocnień torebki stawowej. Więzadło głowy k. udowej, chociaż różnej długości i grubości, zwykle na tyle luźne, że nie ulega uszkodzeniu, kiedy głowa ta jest nadwchnięta, co może mieć miejsce przy wcześniej istniejącej dysplazji stawu biodrowego. W normalnym stawie biodrowym więzadło to hamuje ruchy, które zagrażają jego stabilności. Torebka stawowa utrzymuje również głowę k. udowej w panewce i przeciwdziała zbyt niemu wyprostowaniu i zgięciu. Dopasowanie głowy k. udowej do panewki można ocenić na radiogramie miednicy z projekcji brzuszno-grzbietowej poprzez pomiar kąta Norberga. Jest on zawarty pomiędzy linią łączącą środki głów kk. udowych a linią łączącą środek głowy k. udowej z doczaszkowym brzegiem panewki. Kąt mniejszy niż 105° wskazuje na przemieszczenie i sugeruje dysplazję.

Krew do torebki stawowej, szyjki k. udowej i jej nasyady bliższej dostarczana jest przez t. okalającą udo boczną i przyśrodkową; te wraz z kilkoma gałęziami t. pośladkowej doogonowej tworzą pierścień zewnątrztorbkowy, którego gałęzie przebijają torebkę stawową. Wstępują one po szyjce k. udowej i dostarczają tt. nasadowe do głowy k. udowej. Tętnice więzadła głowy k. udowej mają niewielkie znaczenie u psów, ale u kociąt są ważne w jej unaczynieniu. Uraz szyjki k. udowej często prowadzi do jej absorpcji z powodu ograniczonego zaopatrzenia w krew.